

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Q. XXXII. Quænam sint Theologicæ informationes, de quibus hic loquitur
S.D.?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

nonne DEUS magis est vita, & bonitas, quam
aer aut lapis? magisque non crapulatur, & non i-

rascitur, quam non dicatur, aut intelligatur?

P A R A P H R A S I S.

IN libro Theologicarum informationum ea inculcavimus, quae magis propria sunt Theologiae affirmativae: nempe, quomodo divina natura dicatur una & trina, &c. In libro autem de divinis nominibus, quomodo DEUS dicatur bonus, vita, &c. In libro verò de symbolica Theologia, quoniam nomina ex rebus sensibilibus ad DEUM significandum translata sunt, ut quae sint formae divinae, quae figurae, &c. Puto etiam re jam pro comperto habere, quomodo quae ultimo loco posuimus, diffusiora sint prioribus. Conveniens enim erat informationes Theologicas paucioribus verbis comprehendere, quam divina nomina, & haec etiam minus quam illa, quae traduntur in symbolica Theologia. Ratio est, quia quanto magis appropinquamus divinis, tanto magis deficiunt verba, & cognitiones, magisque ad unitatem rediguntur: unde nunc, quia caliginem divinam ingredimur, non solum utimur paucis verbis, sed in summo silentio constituimur, & in carentia omnium cognitionum. In illis igitur doctrinis sicut loquutio procedebat descendens à supremis ad in-

fima, ita proportionabiliter extendebatur & ampliabatur in plura verba: nunc verò procedentes è converso ascendendo ab inferioribus ad superiora similiter proportionabiliter verba deficiunt & contrahuntur, ut postquam mentis penitus ascendit, obmutescat omnino, & sic tota unitatur ineffabili DEO. Si autem queras, cur positiones & affirmationes incipimus ponere in DEO, à primo illius prædicato, & per ablationem incipimus tollere ab extremis & ultimis? In causa ista lud est, quod, cum in DEO aliquid per affirmationem ponimus, incipere debemus tamquam à fundamento ab eo prædicato, quod illi magis proximum, & cognatum est. Quando verò ab eo tollimus, quod posuimus, incipere debemus ab illis prædicatis, quae à DEO maxime distant: magis enim proximum & proprium est prædicare de DEO, quod sit vita, & bonitas, quam quod sit aer aut lapis: sicut etiam magis proprium est negare de DEO, quod crapuletur, aut irascatur, quam negare, quod sit effabilis, aut intelligibilis.

QVAESTIO XXXII.

Quanam sint Theologicae informationes, de quibus hic loquitur D. Dionysius?

Eter opera D. Dionysii, unus erat iste, quem intulavit de Theologicis informationibus, seu (ut dicit D. Thom. in *Expos. lib. de div. nom. in princ.*) de divinis hypotepibus, id est, characteribus, in quo ea de DEO tradit, quae ad unitatem divinae essentiae, & distinctionem personarum pertinent, cujus unitatis & distinctionis sufficiens similitudo in rebus creatis non invenitur, sed hoc mysterium omnem naturalis rationis facultatem excedit. Haec D. Thom. Ideo igitur appellavit de Theologicis informationibus, quia ea, quae non possumus ex creaturis per naturalem rationem de DEO concipere, necesse est, quod ex Scripturis sacris colligantur: nam ex principiis fidei, vel saltem ex una de fide, & altera præmissa naturali infertur conclusio, quam appellamus Theologicam; quales sunt istae informationes, seu instructiones Theologicae, ut patet ex omnibus exemplis, quae S. Doctor adducit in nominibus Trinitatis, Paternitatis, Filiationis, &c. quae vel sunt de fide, vel ex fide desumpta.

Si queras primo, an conclusiones Theologicae sint etiam de fide, saltem si utraque ex præmissis sit de fide immediata, vel mediata? Quæstio ista meretur scholastica, quam excipiant expoliores D. Thomae ad 1. part. *quest. i. art. 8.* Sed pro majori intelligentia verborum D. Dionysii breviter respondemus, quod licet aliqui Auctores extra scholam D. Thom. absolute affirmarent, conclusiones Theologicas sic formaliter esse de fide, si utraque præmissa sit de fide. Discipuli tamen D. Thomae communiter docent, conclusiones Theologicas posse quidem esse de fide specificativè, seu originaliter ac virtualiter, non tamen formaliter & reduplicativè ut conclusiones sunt.

Ratio est, quia principia fidei concurrunt ad conclusionem non immediate, sed mediante discurfu rationis humanae, cui innituntur conclusiones Theologicae: sed quod soli rationi, seu discurfu humano immediate innititur, potest esse fallibile ob fallibilitatem discursus; ergo non potest esse ut sic formaliter de fide.

Confirmatur, quia Summus Pontifex, & Concilia non possunt determinare aliquid esse de fide, nisi deducendo ex principiis fidei, & tamen indigent peculiari assententia Spiritus sancti ad hoc, ut talis determinatio, & conclusio sit infallibilis, & infallibiliter deducta ex immediate revelatis; ergo ad hoc non sufficit Theologicus discursus extra prædictam assententiam, quam habet Summus Pontifex & Concilia; alias quilibet particulatis Theologus, de quo nescimus, an illi assistat Spiritus sanctus, posset determinare res fidei infallibiliter, & esset superfluum recurrere ad Pontificem.

Si queras secundo, an Theologia, quae agit de prædictis informationibus, & conclusionibus Theologicis, sit propriè scientia subalternata, vel non subalternata, practica vel speculativa? Respondetur primo, Theologiam secundum se, ut abstrahi ab evidentia fidei, & conjungitur scientiae DEI, & Beatorum, cui subalternatur, esse verè propriè, & perfectè scientiam: quia sic habet certitudinem & evidentiam, quae requiruntur ad perfectionem scientiae. Prout autem est in hoc seu via, licet sit propriè & substantialiter scientia, non tamen in gradu perfectio: quia licet scientia subalternata sit propriè & substantialiter scientia, est tamen separata à subalternante, non tamen est perfectè scientia, donec illi conjungatur, & evidenter cognoscat sua principia, id enim est separata à subalternante, non cognoscit evidenter, sed credit sua principia ab alio cognita.

Respondeo secundo, Theologiam esse scientiam subalternatam visioni beatificæ, & scientiae DEI non tamen alicui scientiae naturali. Prob. quia ideo

in-
fica, v.g. subalternatur arithmetica, quia ejus
principia ab Arithmetica dependent: sed princi-
pia Theologiae dependent à scientia DEI, & Bea-
torum, cum non possint sciri, nisi per talem scien-
tiam, quando manifestantur lumine gloriae: er-
go, &c. ubi notandum est, in Beatis esse duplicem
scientiam, quarum una dicitur *matutina*, & ipsi
DEO conveniens, quae est visio beatifica; altera
vespertina, per quam ex principiis cognitis lumine
gloriae deducuntur conclusiones circa DEUM
virtute luminis naturalis. Theologia autem est
subalternata scientiae matutinae, seu visioni beatae,
in qua manifestantur ejus principia: non tamen
scientiae vespertinae, quae est ipsa Theologia in
statu perfecto. Dicimus etiam non subalternari
scientiam naturalibus, quia est superioris ordinis, &
licet aliquando utatur principiis aliarum scientia-
rum naturalium, ea accipit ab illis, tamquam ab
ancillis & inferioribus, quibus utitur, & non tam-
quam à superioribus & subalternantibus. Legen-
dus de hoc noster Gabriel à S. Vincentio Tom. 1.
Chr. Theolog. disp. 1. dub. 4.

Resp. tertio, Theologiam esse simul speculati-
vam, & practicam tam eminenter quam forma-
liter. Prob. quia cum sit superior omnibus scien-
tiis, debet continere simul & eminenter, quae in
inferioribus sunt divisim. Est etiam participatio
visionis beatificae, quae simul est speculativa &
practica; dum DEUM speculatur, & ad illius a-
morem dirigit. Item, quia objectum materiale
Theologiae est simul speculativum & practicum;
agit enim de DEO, qui est objectum speculati-
vum, & de actibus humanis, qui sunt objectum
practicum: & non solum objectum materiale ta-
le est, sed objectum quoque formale, quod est
DEUS ut DEUS est; qui non solum est summè
speculabilis, sed est finis nostrarum actionum, ac
proinde regula & mensura earum. Diffusius de
hoc differit praefatus Gabriel *loc. citato dub. 6.*

Si quæras tertio, quodnam sit objectum Theo-
logiae scholasticae, & quomodo in illo distingua-
tur à Theologia mystica, à naturali, & etiam à fi-
dei? Resp. objectum materiale esse DEUM, ut
cognoscibilem quocumque lumine. Objectum
formale esse quoque DEUM ut DEUS, seu sub
ratione Deitatis, & non alicujus attributi. Quia
omnia tractantur in illa sub ratione Deitatis: in
hoc etiam convenit cum praedictis. Ratio forma-
lis sub qua Deitas consideratur, est abstractio ab
omni materia & potentialitate, & divina revela-
tio virtualis. Prob. quia abstractio à materia est
ratio distinguendi genera scientiarum, Theolo-
gia autem habet gradum excellentiorem abstra-
ctionis à materia, non enim abstrahit solum à
materia singulari, ut Philosophia, nec solum à
sensibili, ut mathematica, nec solum ab intelli-
gibili, ut metaphysica, sed etiam à potentialitate, a-
git enim de DEO, ut DEUS est, qui est actus pu-
rissimus. Divina autem revelatio formaliter sum-
pta est ratio sub qua fidei, à qua Theologia acci-
pit principia seu propositiones fidei, quibus me-
diante discursu deducit conclusiones, quae vir-
tualiter continentur in principiis, & sic conclu-
siones ejus sunt revelatae virtualiter, quia inclu-
duntur virtualiter in principiis formaliter revela-
tis; unde considerat aliquid de suo objecto, ut
virtualiter revelatum, & revelatio virtualis est ra-
tio sub qua illud attingit.

Ex quibus constat, quomodo distinguatur à
metaphysica, seu Theologia naturali, quia ista, li-

cet contineat DEUM intra suum objectum
(quod est ens reale ut sic) sed tantum ut cognos-
cibilem lumine naturali. A fide etiam distingui-
tur, quia DEUS, ut subsistat lumini revelationis
formalis, est objectum fidei, ut autem subsistat lu-
mini revelationis virtualis, est objectum Theo-
logiae. Theologia autem mystica acquisita coin-
cidit cum fide, est enim actus ejus. Infusa verò
sumpta pro habitu est donum sapientiae, & pro a-
ctu, est actus hujus doni, vel alicujus luminis su-
terioris, & considerat DEUM, ut est contempla-
bilis per lumen formaliter supernaturale, & infu-
sum sine discursu, ac proinde est actus formaliter
& simpliciter supernaturalis, in quo differt à
Theologia scholastica, quae ideo non est simplici-
ter supernaturalis, quia utitur principiis superna-
turalibus, ut subsistat discursui rationis, ut dixi-
mus *quest. 4. proem.* De doctrina hujus quaestiones
& aliis pertinentibus ad naturam Theologiae vi-
deantur Thomae ad praedictam q. 1. primae
part. D. Th. nobis enim non expedit in quaestio-
nibus merè scholasticis amplius immorari.

QVÆSTIO XXXIII.

*Quenam pertractet S. Dionysius in libro de
divinis nominibus, & in libro de
Theologia symbolica, quorum
hic meminit?*

Hoc explicat D. Thom. in praedicta Expof. D.
Dionysii, ubi post verba quaestione praece-
denti relata addit: quae verò dicuntur de DEO in
Scripturis, quorum aliqua similitudo in creatu-
ris invenitur, dupliciter se habent. Nam hujus-
modi similitudo in quibusdam attenditur secun-
dum aliquid, quod à DEO in creaturis deriva-
tur: sicut à primo bono sunt omnia bona, & à
primo vivo omnia viventia, &c. Et haec petra-
ctat Dionysius in libro de *divinis nominibus*.

In quibusdam verò similitudo attenditur se-
cundum aliquid à creaturis in DEUM transla-
tum, sicut DEUS dicitur leo, petra, sol, &c. Sic eni-
m DEUS symbolicè & metaphoricè nomina-
tur, & de iis tractavit in libro de *symbolica Theolo-
gia*. Haec D. Thom. Librum autem de *divinis no-
minibus* habemus; ille verò, qui est de *symbolica
Theologia* jam non extat.

Si quæras, utrum ea, quae pertinent ad symbo-
licam Theologiam, quibus DEUS in Scripturis
metaphoricè nominatur, spectent ad sensum li-
teralem sacrae Scripturae, an ad spirituales? Sen-
sus literalis ille est, quem Spiritus sanctus imme-
diatè significare voluit per ipsas voces & litteras;
sensus verò spiritualis seu mysticus est ille, qui non
significatur immediatè per voces, sed per res vo-
cibus ipsis significatas: proprium enim est DEI
tribuere rebus in sua prima productione (etiam
manentibus in ordine rerum) ut possint alias res
significare.

Opinio igitur fuit Lyrae, metaphoras, & para-
bolas sacrae Scripturae pertinere ad sensum spiri-
tuale tantum, & non ad literalem, ac proinde
ea loca, in quibus metaphoris utitur, non habere
sensum literalem. Tum quia plures ex sanctis
Patribus dicunt in istis figuratis loquutionibus
non esse quaerendum sensum literalem, sed mys-
ticum & spirituale. Tum, quia alias continerent
mendacium, & essent in Scriptura multa absurda
&c.